

Zo ging dat ...

... in Bommershoven in 1866: een reglement op het *naoogsten*

Op 16 juli 1866, in volle oogstperiode, boog de gemeenteraad van Bommershoven zich over de problematiek van het naoogsten. In Bommershoven was het immers net als in veel andere dorpen in Haspengouw ongeschreven recht dat de inwoners van het dorp de vruchten die op een akker overgebleven waren nadat de landbouwer de oogst van het land gereden had, mochten verzamelen voor eigen gebruik. Vooral mindervermogende personen maakten van deze mogelijkheid gebruik, en voor sommigen betekende dit in de negentiende eeuw een belangrijke aanvulling op hun schrale inkomsten.

Dat naoogsten leidde geregeld tot wrijvingen. De mensen die wilden naoogsten wachtten niet graag, en wilden zo snel mogelijk na het wegvoeren van de oogst de akkers op. De landbouwers van hun kant wilden de tijd hebben om rustig te oogsten, zonder te moeten vrezen dat een deel van hun oogst al zou bijeengeraapt worden door mensen die te vroeg op hun akker kwamen. Het gebeurde wel eens dat de veldwachter mensen in het veld betrapt met een hoeveelheid veldvruchten in hun armen en vermoedde dat die van de velden gestolen waren maar dat niet kon bewijzen.

xxxxx

illustratie: De eerste gedetailleerde topografische kaart van Bommershoven kwam in 1847 tot stand, en werd opgemaakt op basis van de opmetingen van het Kadaster.

xxxxx

De gemeenteraad was van oordeel dat een goed doordachte reglementering van het naoogsten noodzakelijk was om goed toezicht te kunnen houden op wat er in de oogsttijd in het veld gebeurde. De bedoeling was niet het naoogsten te verbieden, maar om *eene nauwkeurige uitvoering van politie te verzekeren*

aangaende het opraepen der aeren der veldvruchten.

De raad besloot in de eerste plaats dat er voortaan enkel nog van zes tot half elf en van half twee tot zeven nageoogst mocht worden (art. 1). Wie na elf uur in de voormiddag of na zeven uur 's avonds nog in het veld of op een veldweg aangetroffen werd *voorzien van geoogst graen*, zou beschouwd worden als overtreder van het reglement (art. 2).

Het reglement herinnerde er aan dat het recht op naoogsten voorbehouden was aan de inwoners van de eigen gemeente (art. 8). Naoogsters werden er aan herinnerd dat zij van de akkers moesten blijven waarvan *de vruchten niet gansch zullen vervoerd zijn* (art. 3). Anderzijds kregen de eigenaars zelf wel de mogelijkheid om mensen toe te laten onder toezicht tussen hun opgebonden graanschoven na te oogsten. Om de situatie overzichtelijk te houden voor de veldwachter, verplichtte het nieuwe reglement de eigenaars in dat geval minstens zes uur op voorhand aan de veldwachter te melden wie zij op hun veld toelieten (art. 4).

Om de naoogsters de gelegenheid te geven de vergeten vruchten te verzamelen, bepaalde het reglement dat de landbouwers hun akkers twee keer 24 uur onbewerkt moesten laten nadat de vruchten weggevoerd waren (art. 5). Gedurende die tijd van 48 uren mocht de landbouwer het land in kwestie niet bewerken en er ook zijn dieren niet op laten lopen (art. 6), behalve als hij kon aantonen dat de naoogsters voldoende tijd gekregen hadden om de achtergebleven vruchten te verzamelen (art. 7).

In de laatste artikelen van het nieuwe reglement maakte de gemeenteraad duidelijk dat het ernst was, en dat het geen goed idee zou zijn om zich niet aan dit reglement te houden.

Carte de Belgique
Réduction des plans cadastraux.

Commune de Bommershoven

Province de Limbourg.

Arrondissement de Tongres

Canton de Tongres

N° 17

M

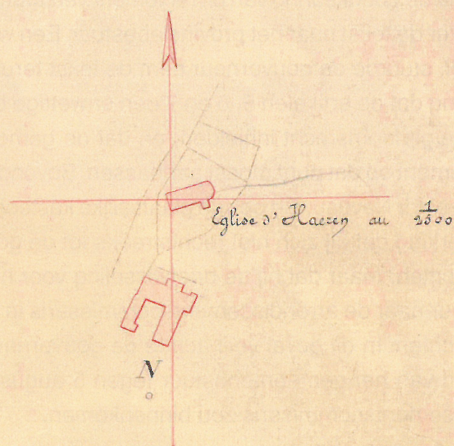
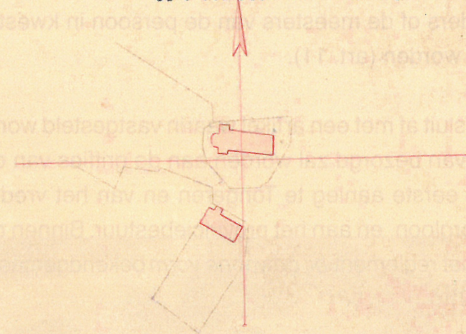
Vu et vérifié le 26 Mars 1840

Le chef de la section.

A. Outus

L
°P
°

Eglise de la commune et les alentours
à l'échelle de 2500

Verification.

AB = 0, 04

CD = 0, 06

MN = 0, 40

LP = 0, 00

Réduit par Mr. Wilverth

Dessiné par Mr. Jansseune

Ecritures par Mr. Van Pamel

Commencée le 10 Mars 1849

Echelle de 20,000

Overtreders konden rekenen op een boete van één tot 15 frank of op een gevangenzetting van één tot 5 dagen (art. 9). Recidivisten mochten zich aan een zwaardere straf verwachten (art. 10). Wanneer het reglement overtreden zou worden door een minderjarige of door iemand die in dienst was, dan zouden de ouders of de meesters van de persoon in kwestie aangesproken worden (art. 11).

Het reglement sluit af met een artikel waarin vastgesteld wordt dat de tekst ervan bezorgd zal worden aan de griffies van de rechtbank van eerste aanleg te Tongeren en van het vrederecht van Borgloon, en aan het provinciebestuur. Binnen de gemeente zal het reglement *bij gewoone vorm* bekendgemaakt worden (art. 12).

De dag na de goedkeuring van dit reglement verstuurde de burgemeester de tekst naar het provinciebestuur. Een week later, op 24 juli, stuurde de gouverneur hem de tekst terug, met de opmerking dat de artikelen 5, 6 en 7 een onwettige beperking van het eigendomsrecht inhielden, en dat de gemeenteraad het reglement op dat punt moest aanpassen. Bovendien kreeg burgemeester Naveau, die ook de plaatselijke kasteelheer was, de opmerking dat hij zich niet rechtstreeks tot de gouverneur mocht richten, maar dat hij de briefwisseling voor het provinciebestuur naar de arrondissementscommissaris in Tongeren moest richten. In dit geval verwachtte de gouverneur dat het antwoord van het gemeentebestuur tegen 5 augustus bij de arrondissementscommissaris zou binnenkomen.

Naveau had de les begrepen en riep de gemeenteraad op 28 juli al terug samen. Dezelfde dag meldde hij braaf via de arrondissementscommissaris dat de gemeenteraad het reglement aangepast had in de door het provinciebestuur gewenste zin.

Tekstuitgave: Hasselt, *Archief Provinciebestuur. Juridische zaken. Politie reglementen*, doos 62.

De leden van den gemeenteraad van Bommershoven be- hoorlijk vergaderd,

Gezien het paragraaf tien van art. 471 van het strafwetboek rakende de oogsters,

Willende eene nauwkeurige uitvoering van politie verzekeren aangaende het opraepen der aeren der veldvrugten, hebben besloten bij vorm van reglement hetgeen volgt:

Art. 1.

De uren bestemd tot het oprapen der aeren der overgeblevene granen door de oogsters zijn bepaeld van zes tot elf uren des voormiddags, en des naermiddags van half twee tot zeven uren.

Art. 2.

Zullen beschouwd worden als oogstende, de personen die zullen bevonden worden voorzien van geoogst graen, het zij op het veld, hetzij op de wegen nae elf uren des voormiddags en 's namiddags nae zeven uur.

Art. 3.

De oogsters zullen niet mogen oogsten zoo lang de vrugten niet gansch zullen vervoerd zijn van het perceel waer zij zouden verlangen te oogsten.

Art. 4.

Nogtans zullen de eigenaers gemagtigd zijn van te mogen laten oogsten tusschen hunne schoven der graenen in hun bijwezen of deszelfs gemagtigden, mits zij de uur daertoe bestemd zullen bepalen en ervan kennis geven aen den veldwachter ten minsten zes uren van te voren, die gehouden zal zijn ervan berigt te geven zoo noodig aen de oogsters.

Art. 5.

Na het vervoer der granen moet het land ongehinderd blijven liggen ter beschikking van de oogsters tot het oprapen der gerezene granen tweemaal vierentwintig uren te rekenen van den oogenblik dat het land gansch zal ontbloot zijn zijner vruchten.

Art. 6.

Ingeval bij het voorige artikel bepaeld zal den eigenaer zijne beesten niet mogen laten weiden op de velden, dan na verloop van den tijd bepaeld bij het voorige artikel.

Art. 7.

Eventwel zal den eigenaer dadelijk na het inschuren zijner vrugten van zijn veld kunnen beschikken, indien hij kan bewijzen voldaan te hebben aen het art. drie van het tegenwoordig reglement.

Art. 8.

Het is uitsluitelijk verboden aen alle oogsters vreemd aen de gemeente te oogsten op het grondgebied dezer gemeente.

Art. 9.

Alle inbreuk op het tegenwoordig reglement zal gestraft worden met eene boete van eenen tot vijftien franken of met eene gevangzitting van eenen tot vijf dagen.

Art. 10.

In geval van hervat zal de straf bij het voorige artikel bepaeld, vermeerderd worden.

Art. 11.

De ouders en meesters zijn verantwoordelijk opzigtens hunne kinderen en dienstboden.

Art. 12.

Expeditie van het tegenwoordige reglement zal onmiddelijk worden toegezonden ten einde als naer regten aen de greffie der regtsbank van eersten aanleg van het ressort, en die van het vrederegert des kantons, alsmede aen de provinciale overheid en bij gewoone vorm bekend gemaekt in de gemeente. Aldus opgemaekt en besloten in zitting te Bommershoven den 16 july 1800 zesenzestig.

De gemeenteraad

(Geteekend:) E. Naveau, L. Philippeth, L. Demarneffe, F. Boermans, H. Jansen en J. Michiels

Voor eensluidend afschrift

De burgemeester

E. Naveau

Rombout Nijssen

